

Fanny

Marcellus Emants

Diderot

Titel: Fanny
Auteur: Marcellus Emants
ISBN-10: 9077932178
ISBN-13: 9789077932179
Copyright © 2016 Uitgeverij Diderot

Fanny

De kinderen aten vooraf. Eerst had zij er niet in willen toestemmen. Waarom moesten die lievelingen in hunne gewoonten gestoord worden? Wie niet genoeg van zijn vriend hield om het bijzijn van diens kinderen te willen verdragen, wanneer hij aan den huiselijken disch genoodigd werd, deed beter eene dergelijke uitnoodiging niet aantenemen.

Jan had kalm toegehoord, en haar op zijn bedaarde manier weten te beduiden, dat hij niet ter wille van zijn vriend, Frans, maar voor haar zelve de kinderen niet aan tafel wilde hebben. Sinds haar bevalling at zij heden voor den tweeden keer beneden. Zij was immers nog te zwak om al die drukte te kunnen verdragen.

Toen had zij toegegeven, doch was er op blijven staan, dat het eten voor Cleo en Ro niet naar de kinderkamer zou worden gebracht. De kinderen mochten volstrekt niet het gevoel hebben, dat zij werden weggestopt of ook maar bij een vreemde achtergezet.

'In 's hemelsnaam' had Jan geantwoord, begrijpende dat zij onverzettelijk aan dit laatste besluit zou vasthouden. Tante Bee, die op zijn beslissing gewacht had, was daarop het speeltafeltje in de eetkamer gaan dekken, na verzekerd te hebben dat zij alles wel naar aller genoegen in orde brengen zou. Daaraan twijfelde dan ook niemand.

Tante Bee heette eigenlijk Berenice; Cleo en Ro waren afkortingen voor Cleopatra en Robert.

Voor een Hollandsch burgergezin, dat gedurende een achttal jaren in een stille straat van een provinciestedje gewoond had, klonken deze namen zekerlijk ongewoon. Van peetooms of tantes waren zij niet afkomstig, maar Fanny - die zelve naar Fanny Lewald genoemd was, terwijl haar oudere zuster Berenice, als zegenbrengster, heette - had van haar vader de zonderlinge liefhebberij overgeërfd haar kinderen met vreemde namen te bedeelen, liefst aan beroemde personen ontleend. Aldus had de bewondering voor Cleopatra, welke zij van haar jeugd af gekoesterd had, den naam harer oudste dochter onherroepelijk vastgesteld, terwijl haar dwepen met Schumann's compositiën den naam van het tweede kind, en haar ingenomenheid met Musset dien van nummer drie had bepaald.

Jan had met leedwezen dezen familietrek in zijn vrouw ontdekt, maar reeds in de eerste maanden van zijn huwelijk ingezien, dat het

verkeerd zou zijn haar daarin tegentegaan. Haar prikkelbaar gestel moest zooveel mogelijk worden ontzien, en wel vooral door een groote mate van toegeeflijkheid waar het punten van ondergeschikt belang gold. -

Ro had het amper opgelet, dat zij vroeger dan anders aten en aan een gedekt speeltafeltje moesten zitten, terwijl op de groote tafel als gewoonlijk servetten, borden, glazen enz. prijken, en zelfs - wat ongewoon was - twee schalen met vruchten en een menigte kleine snoeperijen. Ro was in het algemeen weinig opmerkzaam, zoodat pa wel eens nadenkend het hoofd schudde, wanneer hij in de droomerige, blauwe oogen naar een spoor van verstandontwikkeling zocht. De dokter echter was niet zoo ongerust over Ro; de jongen at als een wolf, en kwam op zijn tijd door de noodzakelijke kinderziekten heen. Een geleerde zou er wel nimmer uit hem groeien, doch wat deed dat er toe? Minder ingenomen was hij met de bleeke, levendige Cleopatra, die geheel het tegendeel was van haar stompen, gezonden broeder.

‘Dit wordt nu nog aardig gevonden’ placht hij tegen anderen te zeggen, wanneer Cleo het uitgegild had van plezier, zonder dat iemand de aanleiding van die opwinding wist te ontdekken, of wanneer zij de kleine handjes krampachtig samenknep, blijkbaar onder den invloed van een te vroeg ontwikkelde fantasie, die haar allerlei zonderlinge beelden voor oogen tooverde.

‘Later beziet men die dingen uit een geheel ander oogpunt.’

Cleo kon 't maar niet vatten dat er een vreemde heer zou komen eten. Het verschijnsel was in Jans huishouden ook ongewoon. Terwijl tante Bee vleesch sneed, nu en dan een blik naar de groote tafel werpend die zij geheel alleen in orde had gebracht, omdat Mijntje mevrouw helpen moest, werd zij met vragen bestormd. Wanneer zij dan niet terstond toelusterde, riep Cleo immer driftiger: ‘tante Bee, tante Bee! tante Bee!!’ totdat de goede vrouw het levendig nichtje aankeek en haar vragen beantwoordde:

‘En waar heeft die meneer gisteren gegeten tante?’

‘Dat weet ik niet, lieve.’

‘Och! tante, u weet het wel. U moet het weten tante! Toe, zeg het?’

‘Ik denk op reis, Cleo - Netjes eten Ro, die mijnheer houdt alleen van kinderen die netjes eten.’

Ro hield even met kauwen op, sloeg de droomerige oogen omhoog, maar antwoordde niets. Cleo zweeg ook een oogenblik stil, zij begreep niet goed wat ‘op reis’ beduidde, maar, zich herinnerend hoe tante voor het eten verteld had dat er een meneer zou komen, die een vriend van paatje was, doch heel ver weg woonde, vroeg zij of hij gisteren heel ver weg had gegeten.

Tante zeide van ja. Heel ver weg, in een land waar apen en tijgers zijn, zoo als er in Ro's nieuw platenboek staan. Daar woonde die meneer, en, omdat hij veel van paatje hield - net zooveel als Cleo van den kleinen Anton, die naast hen woonde - was hij hier gekomen.

‘En komt die meneer nu alle dagen hier eten, tante, en ontbijten ook?’

‘Wel neen, Cleo, alleen van daag.’

‘En morgen, tante, gaat hij dan weer heel ver weg, naar dat land waar apen en tijgers zijn?’

‘Dat weet ik niet, kind.’

‘Ach! u weet het wel, tante; u wil 't niet zeggen.’

‘Ik weet het heusch niet, Cleo, maar als hij straks komt, kan jij 't hem zelve vragen. Eet nu je peertjes op, en dan gaan wij naar boven.’

‘Krijgen wij geen chocolaasje, tante?’

‘Ik moet een chocolaasje hebben,’ grijnde Ro plotseling.

‘Je zult alles krijgen als je zoet bent, maar als je huilt, krijg je niets. Wanneer mama, papa en die meneer gegeten hebben, mogen jelui op het dessert komen en dan zal je chocolaadjes krijgen.’

Maar half tevreden over dat uitstel, aten de kleinen hunne peertjes op, waarbij Ro zich rijkelijk met bessensap besmeerde. Tante Bee had intusschen een blik op de pendule geworpen, en begon nu de kaarsen van de hanglamp aantesteken, voorzichtig haar dikke hand ophoudend zoodat er geen uitgebrande stukjes lucifer op den

gedekten disch konden neervallen. Daarna stak zij de twee kaarsen aan, die op den schoorsteen ter weerszijden van de kleine pendule prijken. Ook moest het tafeltje worden afgenomen, waaraan Cleo en Ro hadden gegeten, en eenige kruimels op den grond weggeveegd, terwijl gedurende die laatste werkzaamheden de kinderen niet uit het oog mochten verloren worden, wier kleine vingers niets met rust konden laten. Toen zij ook hiermede gereed was, wierp tante Bee een laatsten blik in de kamer rond. Zij vond dat het er nu, behagelijk verlicht en verwarmd, in alle opzichten gezellig was.

Voor hem, die weet hoe een daagsche zitkamer er gewoonlijk uit ziet in een huishouden waar kinderen zijn, was het duidelijk dat er op dezen dag bijzonder veel zorg aan het eenvoudig gemeubeld vertrek was besteed. Niet alleen dat er geen speelgoed slingerde, en dat de kinderstoeltjes met het hobbelpaard in een hoek achter den bonheur du jour waren geschoven, maar de geel katoenen overgordijnen, die nooit werden gesloten, hingen in statige plooiën voor de ietwat vervelooze blinden neer, de kachel, die tot laat in het voorjaar werd aangehouden om de vochtigheid te keeren, had een extra-beurt gehad, en geen snippertje papier verontreinigde het tapijt dat evenwel op de naden al begon te vergrauwen en menige zoogenaamd verdwenen vlek liet doorschemeren. Ook in het behang waren strepen, plekken en scheuren, doch hieraan kon tante Bee weinig doen. Zooveel mogelijk had zij er stoelen voor geplaatst, en zelfs de piano met hetzelfde doel een paar palm van zijn plaats geschoven. Op den schoorsteen waren alle speldendoosjes, sigarenpijpen, klosjes garens en uitgeknipte poppen verdwenen, welke de verschillende leden van het huisgezin gewoon waren aldaar te bewaren. Op het kastje aan den overkant, dat binnen-in het ontbijtservies, in twee laadjes de lepels, vorken en messen, boven-op eenige boeken, benevens de laatst aangekomen couranten herbergde, was alles netjes geschikt en het stof op de ledige plaatsen zorgvuldig afgenomen. Tante Bee had gaarne ook de boeken eens uitgeklopt, maar zij kende de grenzen van haar gebied en zette nooit een voet daarbuiten. De eenige vrijheid, die zij zich van daag veroorloofd had, bestond in het opzetten van het dessert. Jan had uitdrukkelijk bepaald; 'geen extraatjes voor mijn vriend Frans. Hij weet dat ik een fijne flesch zal opentrekken, omdat het de eerste maal na mijn huwelijk is dat hij mij bezoekt, maar allen verderen omslag zou hij als een beleediging voor onze oude, beproefde vriendschap beschouwen.' Een ledige tafel had echter iets zoo onvriendelijks in tante Bee's oog, dat zij zich niet had kunnen bedwingen het overdadig dessert - eigenlijk was zij ook daarin buiten haar boekje gegaan - aanstonds optezetten om daardoor al het wit van lakens, servetten en borden een beetje optevroolijken.

Juist wilde zij met de kinderen de kamer verlaten, toen Fanny binnentrad.

Als verblind door het ongewone licht bleef de lange, tengere gestalte op den drempel staan. Het fijne, bleeke gelaat door een gehaakt katoenen doekje, als een rozeroode lijst omgeven, beschreef een halven cirkel opdat niets aan haar verbaasden blik zou ontgaan. Zij had moeite haar boelige huiskamer te herkennen.

Eerst sloeg tante Bee haar met eenige ongerustheid gade, maar weldra bemerkte zij dat haar zorgen niet vruchteloos waren geweest. Fanny's matte blik werd allengs helderder, haar droevig gesloten lippen vertrokken zich tot een zenuwachtig lachje, en met blinkende tranen in de oogen stak zij haar lange, dunne hand uit.

'Dank Bee, dank beste zuster. Wat zouden wij toch aanvangen zonder jou? Kijk, ik heb het al zoo dikwijls gedacht. Jan had veel gelukkiger kunnen zijn....'

Zij kon niet voleinden. Met een uitdrukking van schrik op haar rustig gelaat had Berenice haar de hand op den mond gelegd.

'Stil, stil!' riep zij uit 'wat zijn dat voor woorden? Ga nu maar zitten en vermoei je niet met staan. Ik zal de kinderen eens gauw boven aan het spelen helpen, en dan kom ik terug.'

Tante Bee ging met Cleo en Ro heen, Fanny bleef alleen achter. Zoodra het gehaakte doekje was afgelegd dwaalde haar blik nogmaals de kamer rond, van het glanzend marmer van den schoorsteenmantel naar het glimmend mahoniehout van de stoelen, van den helderen spiegel in den bonheur du jour naar het krijtwit tafellinnen en van het blinkend glaswerk achter de borden naar het lichtend verguldsel van de hanglamp, een geschenk van Frans in hun huishouden.

Zij kon tevreden zijn, geen stofje was meer in al dien glans te ontdekken, de kamer blonk van vlekkelooze onschuld, en met innig welbehagen snoof zij de geuren van boenwas, schoon linnen en potloodsel op, welke door de klimmende warmte haar uit al die zelfbewuste reinheid tegenstraalden. Zelden ondervond zij een dergelijk genot; de kinderen bemorsten en bedierven te veel. Het speet haar slechts dat tante Bee er de hand in had gehad; zij kon het niet verdragen dat men haar den veldheersstaf trachtte te ontnemen.

Gelukkig troostte haar de gedachte, dien morgen uit haar bed zelve de bevelen te hebben gegeven; tante Bee was in allen gevalle slechts eene uitvoerende macht geweest. De model-huisvrouw, de model-moeder, de model-echtgenoot bleef zij immer alleen. Niet licht vatte zij haar taak op, en ongaarne gaf zij er het kleinste deeltje van uit de handen, maar als belooning eischte zij ook het recht de onwankelbare overtuiging te mogen koesteren van eigen meerderheid.

Zij had dus niets aantemerken gevonden. Geen gedruisch van kinderen leidde haar af. Het was zoo stil in huis, dat zij het eentonig tiktak van de Friesche gangklok, die Jan van zijn vader had geërfd, duidelijk hooren kon. Deze kalme maatslag van den rustellozen tijd, bracht haar in dien eigenaardigen, mijmerenden toestand, waarin zij zoo gaarne verviel. Dan sluimerden haar gedachten niet in, of zwierven teugelloos rond gelijk bij anderen, maar met een buitengewone kracht bleven zij op één punt gevestigd, en dat punt was altijd dezelfde beschouwing van eigen voortreffelijkheid, dezelfde vergelijking van eigen deugden met die van anderen en hetzelfde zoeken naar middelen om altijd hooger te stijgen naar een onbereikbaar standpunt, ver boven het menschedom verheven. Wie haar in die overpeinzingen gezien had, den mond half geopend, den altijd wazigen blik staroogend in de verte gericht, de bewegelijke armen met de magere vingers slap neerhangend in den schoot, en de lange tengere gestalte ineengezakt totdat zij bijna den indruk maakte van dik te zijn, zou eene gelijkenis tusschen de twee zusters hebben ontdekt, die in gewone omstandigheden niemand opvallen kon. De gezette, goedige Bee, wier zenuwleven zich niet ver boven het peil der stompzinnigheid verhief, bracht op den oppervlakkigen toeschouwer zulk een geheel anderen indruk teweeg dan de slanke, prikkelbare Fanny, wier onrustige geest op elk gebied van kennis en kunst zwerftochten ondernam, dat hij de lichamelijke overeenkomst welke de dunne, bleke lippen, de dof grijze oogen met de neerhangende oogleden en de fijne, beenige lijnen van den neus aanboden, in den regel over het hoofd zag. -

Het krassend geluid, waarmede een sleutel in de voordeur werd omgedraaid, stoorde hare overpeinzingen. Zij wist dat het Jan was met zijn oudsten vriend, dien zij zelfs niet van uiterlijk kende, daar hij reeds voor haar huwelijk Nederland verliet, en met grillige koppigheid nooit zijn portret had laten maken.

Zij stond op. De deur ging open, en de heeren traden binnen; eerst de groote, breedgeschouderde Frans met den lachenden trek om de

frisch roode lippen, den gullen blik in de donkerbruine oogen en den oosterschen gloed op het kleine stuk wang dat de volle, zwarte baard overliet. Achter hem volgde Jans onbeteekenende gestalte, van wiens vale kaken, door een dun, blond baardje omsloten, de zorgen alle uitdrukking hadden weggevaagd op die eener groote goedhartigheid na, waardoor nog steeds het zacht blauwe oog iedereen voor zich innam.

Met uitgestrekte hand trad Frans op Fanny toe. Zoodra Jan hem had voorgesteld en hij haar vingers omvatte, die hij nauwelijks drukken durfde, zoo fijn en breekbaar dunkten zij hem, zeide hij:

‘Mevrouw, wil u aan den oudsten vriend van uw man...’

‘Zeg: besten,’ viel Jan hem in de rede.

‘Aan den besten vriend dan van uw man vergeven dat hij zoo maar tegen het etensuur tot u durft te komen, zonder zich door een deftig bezoek te hebben aangekondigd?’

Fanny glimlachte flauw, maar Jan antwoordde in hare plaats:

‘Ben ik je niet zelf komen uitnoodigen?’

‘U hoort het, mevrouw, hij neemt de schuld op zich. Evenwel, indien mij de tijd niet had ontbroken, zou ik behoorlijk mijn opwachting hebben gemaakt. Gisteren avond ben ik eerst uit Parijs aangekomen en van morgen klopte hij al met zijn uitnoodiging aan.’

Nu eerst zeide Fanny op slependen toon:

‘Tegenover ons behoeft u de regels der etiquette niet inachttenemen. U is wel beleefd van een uitnoodiging te willen spreken, terwijl u ons de eer aandoet ons eenvoudig middagmaal te deelen. Wij behooren niet tot de bevoorrechten die uitnoodigingen kunnen doen. In den struggle for life moeten wij al hard strijden om het hoognoodige voor de kinderen te veroveren. Aan een beetje overdaad, waarop wij goede vrienden zouden kunnen onthalen, is voor ons geen denken. Ons bestaan gaat op in een aanhoudenden kamp met de kleingeestigste beslommeringen van het leven; wij slapen langzaam in en verstompen. O! ik kan u verzekeren....’

‘En toch moet je niet denken’ viel Jan eenklaps in, ‘dat wij geen onkosten voor je hebben gemaakt. Aanschouw dit dessert! Sedert onze bruiloft hebben wij zooveel lekkers niet bijeengezien. Frans, je wordt van snoeplust verdacht en weet je door wie? Door de dame, die juist binnenkomt. Veroorloof mij je voortestellen:

Mijnheer Frans van Doorning, mijn schoonzuster, algemeen bekend onder den naam van tante Bee, meer bijzonder door Fanny en mij de goede engel van ons huis genoemd.’

‘Tante Bee lachte verlegen, boog en keek Frans niet aan, maar toen Jan, dreigend een vinger opheffend, voortging:

‘Tante Bee, tante Bee, mijn vriend Frans neemt je dit prachtig dessert zeer kwalijk,’ antwoordde zij:

‘Kom, Jan, als je voor je besten vriend geen extraatje op tafel duldt, voor wien zal je 't dan doen?’

‘Tante Bee, je hebt gelijk, ik geef mij gewonnen!’

Ondertusschen had Fanny haar doffen blik herhaaldelijk van Jan naar zijn vriend en weder terug laten dwalen. Zij kon het niet begrijpen hoe twee mannen die zóó ongelijk door de natuur en door de fortuin waren bedeed, dat zij beiden evenver, doch naar verschillende kanten van de gulden middenmaat schenen aftewijken, ooit dikke vrienden waren geworden. Toch had Jan haar dikwijls genoeg verteld, hoe zij, door een gril van het lot op school naast elkander geplaatst, reeds op zeer jeugdigen leeftijd elkanders vertrouwen hadden genoten en bevriend waren gebleven ondanks de geheel uiteen-loopende wegen, welke de omstandigheden hen genoodzaakt hadden inteslaan. Van Doorning had gestudeerd en was de wereld ingegaan, Jan was eerst bij de posterijen geweest, toen gemeente-ontvanger geworden en had het nooit verder dan Brussel gebracht.

Door Tante Bee gewaarschuwd bracht Mijntje spoedig de soep op tafel, Fanny wees Frans de eereplaats naast haar aan en duldde niet dat Bee diende, daar zij van heden af hare rechten hernam. De geduldige zuster liet haar met ijver beginnen; dat zij halverwege zou moeten inspringen wist zij bij ondervinding.

Zoodra dit eerste gerecht was verdwenen, heette Jan met een glas wijn zijn ouden vriend, dien hij heden voor het eerst aan zijn tafel mocht